

**ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ
З МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ТА МОБІЛІЗАЦІЇ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ЦЕНТРАХ КОМПЛЕКТУВАННЯ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ**

НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
БОДНАРЧУКА ОЛЕГА ГРИГОРОВИЧА

Київ – 2026

УДК 355.7 (075)

Б 75

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Закладу вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права»
(Протокол № 9 від 26.03.2026 р.)*

Укладачі:

Боднарчук О. Г., Гаврик Ю. Г., Євтушенко А. П., Конончук О. М., Корецький О. П.,
Король О. В., Новосядлий В. Г., Остапенко В. Л., Острианський Е. В., Петков С. В.,
Процюк Т. Б., Проць І. М., Руденко С. Ю., Скриньковський Р. М., Сопільник Л. І.,
Хмиз М. В., Чемерис С. В., Шамрай Б. М.

Рецензенти:

Микитюк Микола Андрійович — доктор юридичних наук, професор, професор спеціальної кафедри № 2, Інститут Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Остапенко Олексій Іванович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та інформаційного права, Національний університет «Львівська політехніка»;

Чубенко Антон Григорович — доктор юридичних наук, професор, заступник начальника, Полтавська обласна військова адміністрація (2023–2026);

Хитра Олександра Леонтіївна — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри поліцейської діяльності, Львівський державний університет внутрішніх справ.

Б 75 **Організація заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки:** Навч. практич. посіб. / За заг. ред. О. Г. Боднарчука. – К.: Видавничий центр «Кафедра», 2026. – 272 с.

ISBN 978-966-370-313-8

Навчально-практичний посібник «Організація заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки» підготовлений відповідно до законодавчих та нормативно-правових актів, які визначають правову основу мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Висвітлюються правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, визначено засади організації цієї роботи, повноваження органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також обов'язки підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та обов'язки громадян щодо здійснення мобілізаційних заходів.

Значна увага приділяється організації і порядку бронювання військовозобов'язаних, відстрочці від призову на військову службу під час мобілізації та відповідальності за ухилення від призову за мобілізацією. Також навчальний посібник містить іншу інформацію, що стосується організації мобілізації у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки

Актуальний для військовозобов'язаних громадян України, резервістів, військовослужбовців і працівників мобілізаційних підрозділів, керівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які мають мобілізаційні завдання (замовлення) або завдання з мобілізаційної роботи.

УДК 355.7 (075)

ISBN 978-966-370-313-8

© О.Г. Боднарчук, 2026
© Видавничий центр «Кафедра», 2026

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	7
ПЕРЕДМОВА	8
ДО ЧИТАЧА	10
Розділ I. ПОНЯТТЯ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ	11
1.1. Поняття, завдання та функції територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.....	11
1.2. Поняття, зміст, види, організація і порядок проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації	22
1.3. Поняття, порядок утворення, функції, права та обов'язки мобілізаційних підрозділів.....	27
1.4. Військово-транспортний обов'язок.....	33
1.5. Фінансове і матеріальне забезпечення під час мобілізації.....	36
1.5.1. Фінансове і матеріальне забезпечення заходів, пов'язаних з призовом громадян на військову службу під час мобілізації	37
1.6. Стимулювання заходів з мобілізаційної підготовки	38
РОЗДІЛ II. ПОВНОВАЖЕННЯ У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ	39
2.1. Повноваження Верховної ради України	39
2.2. Повноваження Президента України.....	40
2.3. Повноваження Кабінету Міністрів України	40
2.4. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку	43
2.4.1. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку	44
2.5. Повноваження Міністерства оборони України	46

2.6. Повноваження інших центральних органів виконавчої влади та інших державних органів	49
2.7. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим.....	52
2.8. Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.....	54
2.8.1. Повноваження місцевих органів виконавчої влади	54
2.8.2. Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад	57
2.9. Повноваження судових органів та органів прокуратури України.....	59
2.9.1. Повноваження судових органів	59
2.9.2. Повноваження прокуратури України	59

РОЗДІЛ III. ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ПРИЗОВНИКІВ, ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ

ТА РЕЗЕРВІСТІВ	60
3.1. Поняття, мета та завдання військового обліку.....	60
3.2. Організація військового обліку в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях.....	67
3.3. Забезпечення персонально-первинного військового обліку виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.....	70
3.4. Ведення персонального військового обліку державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями.....	77
3.5. Порядок взяття на військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів, які працюють в особливих умовах	81
3.6. Порядок взяття на військовий облік жінок, які навчаються та здобули освіту за медичною або фармацевтичною спеціальністю.....	83
3.7. Система військового обліку	84

**РОЗДІЛ IV. ОРГАНІЗАЦІЯ І ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ
ОСОБОВОГО СКЛАДУ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ
КОМПЛЕКТУВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ 109**

4.1. Завдання, види та організація обліку особового складу у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки	109
4.2. Організація та ведення обліку особового складу у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки в мирний час	113
4.3. Складання та ведення особових справ осіб офіцерського складу, осіб рядового, сержантського і старшинського складу	115
4.4. Організація і ведення обліку військовослужбовців під час їх переміщення	122
4.5. Організація і порядок ведення персонального, штатно-посадового та статистичного обліку особового складу.....	124
4.6. Присвоєння особистих номерів та забезпечення ідентифікаційними жетонами військовослужбовців	129
4.7. Особливості організації та ведення обліку особового складу в особливий період	131

**РОЗДІЛ V. ОБОВ'ЯЗКИ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ
І ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ГРОМАДЯН ЩОДО МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ 137**

5.1. Обов'язки підприємств, установ і організацій щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації	137
5.2. Обов'язки громадян щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації.....	139

**РОЗДІЛ VI. ОКРЕМІ АСПЕКТИ БРОНЮВАННЯ ТА
ВІДСТРОЧКИ ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ НА ПЕРІОД
МОБІЛІЗАЦІЇ ТА НА ВОЄННИЙ ЧАС 147**

6.1. Мета бронювання військовозобов'язаних	147
6.2. Організація і порядок бронювання військовозобов'язаних	148
6.3. Особливості бронювання працівників для галузей	149
6.4. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації.....	156

РОЗДІЛ VII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО МОБІЛІЗАЦІЙНУ ПІДГОТОВКУ ТА МОБІЛІЗАЦІЮ. ЗАХОДИ ВПЛИВУ ЩОДО ГРОМАДЯН, ЯКІ НЕ ВИКОНУЮТЬ ОБОВ'ЯЗКИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ПРО МОБІЛІЗАЦІЮ	167
7.1. Відповідальність за ухилення від призиву за мобілізацією...	167
7.2. Заходи впливу щодо громадян, які не виконують обов'язки передбачені законодавством України про мобілізацію	169
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	172
ГЛОСАРІЙ.....	174
ДОДАТКИ.....	178
УКЛАДАЧІ	270

ПЕРЕДМОВА

Україна відстоює своє право існувати як суверенна і незалежна держава. Ця війна не була вибором українців, але вони боронять і спільне, і особисте: своїх близьких, друзів, майбутнє та невід'ємне право жити на своїй землі.

Життя українців, а також їх недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю нашої держави. Про це написав Президент України Володимир Зеленський у своєму Телеграм-каналі. «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – це найвища соціальна цінність. І наші люди ціною життя, здоров'я й безпеки боронять цей принцип. З честю та гідністю!», – наголосив Володимир Зеленський.

Мобілізація є критично важливою вимогою воєнного часу, яка забезпечує захист держави в умовах війни або загрози національній безпеці.

Мобілізація визначає чіткі правила: захист України – це спільний обов'язок усіх громадян, а не лише завдання найбільш вмотивованих. Захист суверенітету і територіальної цілісності України є справою всього українського народу. Відповідно до частини другої ст. 17 Конституції України оборона, захист суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України покладені виключно на Збройні Сили України. А згідно з частиною 1 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» захист та оборона своєї Вітчизни є конституційним обов'язком кожного громадянина України.

Мобілізаційна підготовка та мобілізація є складовими оборони держави та регулюється наступними нормативно-правовими актами: Законом України «Про оборону України», Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а також підзаконними нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до зазначених законів. Керівництво ними здійснює Президент України, який є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України, у реалізації заходів з мобілізації, задіяні органи публічної влади усіх рівнів в межах їх компетенцій.

Мобілізація триває у термін, визначений Указом Президента України та спираються основний принцип – принцип централізованого керівництва.

24 лютого 2022 р., після початку повномасштабного російського вторгнення до України, Президент Володимир Зеленський видав Указ «Про загальну мобілізацію». Загальна мобілізація проводиться одночасно на всій території України і стосується національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

Успішна мобілізація, неоцінима для Української Перемоги.